

Załącznik
do Uchwały Nr XIV/114/2015
Rady Gminy Wągrowiec
z dnia 19 października 2015 roku

*„Przyszłość wiedzie przez rodzinę”
Jan Paweł II*

**„Gminny Program Wsparcia Rodziny w Gminie Wągrowiec
na lata 2016- 2018”**

I. Wstęp

Rodzina stanowi fundament społeczeństwa i najważniejsze jego ogniwo. Trudno sobie wyobrazić bez niej jego funkcjonowanie. Wielu myślicieli, poczynając od Arystotelesa i dzisiejszych podkreśla, że rodzina jest społecznością powołaną do kształtowania życia jednostkowego a jednocześnie stanowi podstawę życia społecznego.

Pomimo, iż powstaje wciąż wiele nowych instytucji nastawionych na wspieranie rozwoju człowieka, żadna z nich nie jest w stanie zastąpić rodziny, która nadal jest najważniejszym środowiskiem życia, rozwoju i kształtowania człowieka.

W porównaniu z jakąkolwiek organizacją i instytucją, z jakimkolwiek społeczeństwem i państwem, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Inne grupy społeczne czy instytucje, takie jak: szkoła, grupy rówieśnicze, różnorodne organizacje, kościół uzupełniają jedynie wpływ rodziny na dziecko. Jednym z ważniejszych atutów decydujących o przewadze rodziny nad innymi środowiskami jest bardzo wczesne, już od momentu urodzenia się dziecka, rozpoczęcie jej oddziaływania. Rola rodziny jako środowiska wychowawczego nie ogranicza się tylko do wczesnych lat życia dziecka, nie kończy się nawet wtedy, gdy dziecko jest już samodzielne, czy też zakłada własną rodzinę. Świat życia rodzinnego otacza człowieka i trwa przez całe życie. W środowisku rodzinnym tworzą się podstawowe cechy osobowości jednostki. W późniejszym wieku osobowość może ulegać różnym modyfikacjom, ale jej istota nie zmienia się. Człowiek jest owocem określonego scenariusza rodziny macierzystej i sam w dojrzałym życiu pisze scenariusz życia swoich dzieci. Rodzina wyznacza aspiracje i dążenia człowieka, kształtuje i rozwija sfery emocjonalne, postawy i zachowania. W tym środowisku istota ludzka rodzi się, rozwija i dojrzewa do społeczeństwa. Jest to przestrzeń życia i miłości, w której zakorzeniony jest człowiek.

Na współczesny model rodziny polskiej istotny wpływ wywierają procesy transformacji ustroju politycznego, społecznego i gospodarczego rozpoczęte po 1989 roku, które stwarzają dla społeczeństwa duże szanse, ale też zagrożenia. Przeobrażenia te wnoszą nowe treści w życie społeczne, nadają inny kształt oświacie, służbie zdrowia, systemowi świadczeń emerytalno-rentowych, pomocy społecznej, stawiają wyższe wymagania przed człowiekiem,

który pragnie osiągnąć życiowy sukces. Zarówno przemiany te, jak i nowa rzeczywistość społeczno-gospodarcza wywołały niezwykle istotne problemy przystosowawcze społeczeństwa polskiego, którego znaczna część ma poważne trudności w odnalezieniu się w nowych warunkach bytowania. Trudności te mogą uniemożliwić wypełnianie podstawowych funkcji rodziny, co w konsekwencji może prowadzić do jej niewydolności. Nowe układy rodzinne, zmienione warunki życiowe tworzą odmienne sytuacje wychowawcze, które stanowią wypadkową spełniania przynależnych jej funkcji, a także etapów przemieniania się ich życia.

Do najczęściej wymienianych, ujemnych efektów transformacji, będących zagrożeniem dla rodziny, zalicza się min.: bezrobocie, niedostatek i ubóstwo, degradację ekonomiczną i socjalną jednostek, rodzin, grup zawodowych i społeczności lokalnych, kryzys edukacji, nauki, zdrowia, mieszkalnictwa, środowiska naturalnego, uzależnienia, w tym alkoholizm i narkomania.

W interesie więc jednostek i społeczeństwa leży prawidłowe funkcjonowanie rodziny oraz tworzenie sprzyjających warunków do jej rozwoju. Godne poparcia są wysiłki tych wszystkich, którzy pragnąc kształtować nowe społeczeństwo, dzieło to rozpoczynają od troski o rodzinę oraz wytrwale zabiegają o jej siłę i trwałość.

Odpowiedzią Gminy Wągrowiec na umocnienie i ochronę rodziny jest tworzony „Gminny Program Wspierania Rodziny” jako zespół działań wielu instytucji niosących pomoc rodzinie przeżywającej kryzys.

II. Diagnoza

Na dzień 31.12.2014 roku Gmina Wągrowiec liczyła 12.048 mieszkańców (dane GUS). Swoim zasięgiem obejmuje czterdzieści trzy sołectwa i sześćdziesiąt pięć miejscowości. Jest jedną z największych terytorialnie gmin w województwie wielkopolskim.

Z pomocy finansowej i rzeczowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu w 2014 roku skorzystało w ramach zadań własnych i zleconych 348 rodzin (1.104 osoby w tych rodzinach), w tym m.in. z powodu:

- ubóstwa -214
- bezdomności -4
- potrzeby ochrony macierzyństwa -66
- bezrobocia -196

- niepełnosprawności- 180
- długotrwałej lub ciężkiej choroby- 187
- bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych prowadzenia gospodarstwa domowego -96, w tym: rodziny niepełne -45, rodziny wielodzietne- 46
- przemocy w rodzinie -9
- alkoholizmu- 25
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego- 14
- zdarzenie losowe-8,
- sytuacja kryzysowa-2

Ponadto w 2014 roku samą pracą socjalną objętych było 37 rodzin (108 osób w tych rodzinach).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej daje możliwość objęcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych między innymi wsparciem asystenta rodziny. W 2014 roku, wsparciem asystenta rodziny objęte były 24 rodziny.

Z danych udostępnionych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu wynika, że w 2014 roku w systemie pieczy zastępczej przebywało 27 dzieci, z tego:

- 12 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- 2 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- 13 dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych .

Na terenie Gminy Wągrowiec pieczę zastępczą zapewnia:

- 7 rodzin zastępczych spokrewnionych,
- 2 rodziny zastępcze niezawodowe,
- 3 rodziny zastępcze zawodowe.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie gminy zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wągrowiec, skupiający wśród swoich członków przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku. W 2014 roku do Zespołu wpłynęło 35 „Niebieskich Kart”.

„Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wągrowiec” stanowi propozycje pomocowe wspierające rodzinę w jej prawidłowym funkcjonowaniu i jest odpowiedzią oraz podjęciem działań zaradczych na społeczną dezorganizację rodziny jako najmniejszej komórki życia społecznego.

III. Cel główny programu

Tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz profilaktyka w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

IV. Cele szczegółowe

IV.1. Promowanie rodziny jako wartości

Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest gwarancją rozwoju zdrowego społeczeństwa dlatego też ważne jest wspieranie jej rozwoju, wzmacnianie oraz promocja wartości rodziny.

W procesie różnorodnych oddziaływań wychowawczych, zmierzających do ukształtowania systemu wartości człowieka, szczególną rolę pełni rodzina. Jest ona społecznością, w której następuje poznanie pierwszych norm etyczno-moralnych, a w ich następstwie różnicowanie wartości, dobra i zła, klasyfikowanie osób, przedmiotów, zjawisk, pojęć czy idei pod względem stopnia ich ważności. Aby jednak tę zdolność opanować jednostka musi osiągnąć odpowiedni poziom rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społeczno-moralnego. System wartości z jakim spotyka się młoda osoba w swojej rodzinie nie jest jedynym modelem, gdyż wielu propozycji w tym zakresie dostarcza środowisko pozarodzinne. Jednak to rodzina stanowi o kształtowaniu się wizerunku młodego pokolenia wchodzącego w dorosłe życie. Wraz z kształtowaniem się systemu wartości dokonuje się proces dojrzewania moralnego, społecznego, kulturowego, religijnego itp.

1.1. Działania prowadzone na rzecz promowania rodziny jako nadrzędnej wartości:

- a) integracja rodzin ze społecznością lokalną, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin znajdujących się w kryzysie,
- b) wzmacnianie więzi rodzinnych oraz wymiana doświadczeń międzypokoleniowych,
- c) wspieranie tworzenia lokalnych inicjatyw na rzecz rodziny,
- d) działalność edukacyjna w zakresie aktywnego uczestnictwa rodziny w życiu publicznym,
- e) umocnienie pozycji rodziny w środowisku lokalnym.

IV.2. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu

Rodzina jest głównym środowiskiem funkcjonowania swoich członków, a przede wszystkim rozwoju dziecka. Chociaż zmieniają się model i warunki życia współczesnej rodziny, to jest ona nadal niezastąpiona i stanowi naturalne środowisko wychowawcze, w którym młody człowiek uczy się żyć i postępować.

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczno-ochronny. W pierwszej kolejności rodzina winna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się otarcia na nowe umiejętności. Wsparcie instytucjonalne następuje wówczas, gdy rodzina staje przed problemami, których samodzielnie w oparciu o własne zasoby i możliwości nie potrafi lub nie może rozwiązać. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

2.1. Działania prowadzone na rzecz wspierania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu:

- a) wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych asystą rodzinną,
- b) promowanie i wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego wszystkich członków rodziny,
- c) współpełnienie wychowawczej roli szkoły,
- d) wspieranie organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego w działaniach na rzecz dobra rodziny,
- e) przekazywanie informacji o instytucjach niosących pomoc rodzinie,
- f) wspieranie działań wychowawczych na rzecz dzieci z rodzin niepełnych,
- g) prowadzenie profilaktyki w zakresie uzależnień,
- h) realizacja programów osłonowych dla rodzin, w tym programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”,
- i) aktywizacja społeczna i zawodowa członków rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- j) organizowanie spotkań mających na celu szeroko rozumianą edukację i trening w zakresie opieki, wychowania dzieci oraz przezwyciężania sytuacji kryzysowych,
- k) poprawa standardu i jakości życia rodzin służąca rozwojowi, osiągnięciu samodzielności i zaradności oraz odpowiedzialności w rodzinach,
- l) udzielanie niezbędnej pomocy, wsparcia oraz świadczeń rodzinom przeżywającym trudności.

IV.3. Inicjowanie i rozwój pomocy na rzecz dzieci i młodzieży

Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają

dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny przyczyniają się do tego, że powstają niewłaściwe wzorce wychowawcze, często „dziedziczone” przez dzieci i przekazywane w swoich rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspakajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Dbłość o harmonijny rozwój młodego pokolenia jest podstawowym obowiązkiem rodziny jak i innych instytucji zajmujących się edukacją, profilaktyką, zdrowiem i bezpieczeństwem. Dlatego ważny jest rozwój różnych form wspierania dzieci i młodzieży, zapobiegających dysfunkcjom, wspierających ich proces wychowania oraz kształtowanie odpowiednich postaw społecznych.

3.1 Działania prowadzone na rzecz inicjowania i rozwoju pomocy na rzecz dzieci i młodzieży:

- a) wspieranie programów przeciwdziałających dysfunkcjom wśród dzieci i młodzieży,
- b) edukacja zdrowotna w zakresie zdrowego stylu życia,
- c) popularyzacja i promocja kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży,
- d) wspieranie realizacji programów profilaktyki uzależnień realizowanych w środowisku szkolnym i rodzinnym,
- e) organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- f) wspieranie programów umożliwiających powrót dziecka do rodziny naturalnej,
- g) organizowanie w szkołach zajęć wyrównawczych.

IV.4. Wdrażanie nowoczesnych metod pracy z rodziną

Istotą współczesnego kształcenia osób pracujących z rodziną i na jej rzecz, jest dobór takich treści, które wynikają z aktualnych problemów społecznych i kierunków rozwoju polityki społecznej. Coraz trudniejsze problemy pojawiające się przed współczesnymi rodzinami, które mogą doprowadzić do powstania dysfunkcji rodziny, wymagają ugruntowanej wiedzy i nowoczesnego systemu kształcenia kadr opartego o wieloaspektowe podejście do problemów współczesnej rodziny opartych na tradycyjnych wartościach.

4.1. Działania prowadzone na rzecz wdrażania nowoczesnych metod pracy z rodziną:

- a) profesjonalizacja asystentury rodzinnej,
- b) ponoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną,
- c) inicjowanie współpracy na rzecz rodzin,
- d) wspieranie wspólnych działań różnych podmiotów w zakresie tworzenia kompleksowych programów na rzecz rodzin,

e) dążenie do stworzenia skutecznego systemu rozwiązywania problemów rodziny.

V. Źródła finansowania programu

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych i programów celowych.

VI. Monitoring i ewaluacja

Program będzie monitorowany i ewaluowany na bieżąco w miarę potrzeb i pojawiających się problemów.

VII. Realizatorzy program

1. Samorząd lokalny,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu,
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wągrowcu,
4. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wągrowiec,
5. Komenda Powiatowa Policji w Wągrowcu,
6. Szkoły podstawowe, Gimnazja,
7. organizacje pozarządowe,
8. placówki ochrony zdrowia, publiczne i niepubliczne placówki służby zdrowia,
9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Wągrowcu.

Przewodniczący Rady Gminy
/-/ Jerzy Łukaszczyk